

Sygn. akt V CNP 28/13

POSTANOWIENIE

Dnia 19 grudnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie ze skargi K. R.

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku

Sądu Okręgowego w O. z dnia 14 stycznia 2011 r., sygn. akt VI Ga [...]

w sprawie z powództwa D. [...] GmbH S. (Niemcy)

przeciwko K. R.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 19 grudnia 2013 r.,

1) odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania;

2) zasądza od pozwanego K. R. na rzecz D. [...] GmbH S. (Niemcy) kwotę 1.800 (tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

UZASADNIENIE

1. K. R. - pozwany w sprawie z powództwa D. [...] GmbH w S. (Niemcy) o zapłatę, wystąpił ze skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w O. z 14 stycznia 2011 r., wydanego w tej sprawie, a zakwestionował je w części, w której Sąd Okręgowy na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w O. z 30 czerwca 2010 r. zasądził od niego na rzecz powoda kwotę 12.856 euro wraz z odsetkami, a nadto kwotę 9.001,80 zł tytułem zwrotu kosztów procesu i wydatków za obie instancje oraz kwotę 2.639,04 euro tytułem zwrotu wydatków. Wysokość szkody, która została mu wyrządzona wyrokiem z 14 stycznia 2011 r. pozwany określił na 106.655,56 zł i tak też oznaczył zakres zaskarżenia skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Zgodnie z art. 424⁵ § 1 pkt 2 i 3 k.p.c. do wymogów konstrukcyjnych skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia należy wskazanie i uzasadnienie jej podstaw oraz wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny.

Pozwany zarzucił, że wyrok z 14 stycznia 2012 r. zapadł z naruszeniem art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji, wobec nieuchylenia przez Sąd Okręgowy zaskarżonego apelacją powoda wyroku Sądu Rejonowego i rozpoznania sprawy merytorycznie, w warunkach gdy Sąd Rejonowy nie rozpoznał jej istoty. Wskutek wydania orzeczenia reformatoryjnego przez Sąd Okręgowy postępowanie w sprawie zostało ograniczone do jednoinstancyjnego zbadania sprawy w oparciu o niepełny materiał dowodowy. Doprowadziło to do pozbawienia pozwanego możliwości obrony jego praw i naruszenia zasady dwuinstancyjności postępowania.

2. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia została wprowadzona do Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98). Źródła tego szczególnego środka procesowego oraz przyczyn jego wprowadzenia do systemu prawnego należy poszukiwać w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, przewidującym

odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez niezgodne z prawem działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej oraz w art. 417 - 417² i art. 421 k.c. Art. 417¹ § 2 k.c. w aktualnym brzmieniu stanowi, że jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego zgodnie przyjmuje się, że dla objaśnienia znaczenia pojęcia „niezgodność z prawem” prawomocnego orzeczenia należy odwołać się do celu wprowadzenia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia do systemu prawnego, do sposobu skonstruowania tej instytucji w obowiązujących przepisach oraz do istoty i sensu odpowiedzialności państwa przewidzianej w art. 417¹ § 2 k.c. w związku z art. 77 ust. 1 Konstytucji. Wyrok niezgodny z prawem w rozumieniu art. 424¹ § 1 k.p.c., to taki wyrok, który jest niewątpliwie sprzeczny z przepisami niepodlegającymi różnej wykładni, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo będący efektem niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej. Traktowanie jako niezgodnego z prawem każdego wyroku sądu ocenionego przez którąś ze stron jako wadliwy niosłoby zagrożenie dla porządku prawnego, stabilności obrotu prawnego, a co więcej - także dla swobody sądu w ocenie dowodów i stosowaniu prawa (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 5 września 2008 r., I CNP 27/08, „Palestra” 2008, nr 11-12, s. 310; z 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 35; z 18 stycznia 2006 r., II BP 1/05, OSNP 2006, nr 23-24, poz. 351; postanowienie Sądu Najwyższego z 3 czerwca 2009 r., IV CNP 116/08, niepubl.; z 13 grudnia 2005 r., II BP 3/05, OSNP 2006, nr 21-23, poz. 323). Za niezgodne z prawem można uznać tylko orzeczenie oczywiście sprzeczne z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo takie, które zostało wydane w wyniku wykładni oczywiście błędnej lub wadliwego zastosowania prawa, widocznych bez głębszej analizy prawniczej (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 grudnia 2001 r., SK 18/00, Dz. U. nr 145, poz. 1638 oraz wyroki Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2006 r., II BP 1/05 i z 13 grudnia 2005 r., II BP 3/05, niepubl.).

3. Z motywów zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd Rejonowy objął ustaleniami fakty dotyczące działalności gospodarczej prowadzonej przez obie strony postępowania, ale także przez żonę pozwanego. Ustalił też treść umowy sprzedaży, w związku z którą pozostawały roszczenia dochodzone przez powoda, w tym także wartość towarów dostarczonych przez powoda kontrahentowi, za które nie zapłacono. O oddaleniu powództwa przez ten Sąd zadecydowała ocena, że w ustalonych okolicznościach powód zawarł umowę, z której wywodzi roszczenia z żoną pozwanego, nie zaś z samym pozwanym. Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska Sądu Rejonowego co do braku legitymacji biernej po stronie pozwanego. Zdaniem Sądu Okręgowego, powód zawarł umowę sprzedaży z pozwanym, a nie z żoną pozwanego. Powód nie mógł przypuszczać, że stroną umowy, której warunki ustalił ustnie z pozwanym będzie inny podmiot, gdyż pozwany negocjował warunki umowy działając jako pełnomocnik swojej żony – M. R.. Przekonanie powoda, że zawiera umowę z pozwanym było usprawiedliwione okolicznościami, a w szczególności tym, że działalność gospodarcza pozwanego i jego żony zarejestrowana była pod tym samym adresem i prowadzona była pod podobną nazwą. W toku procesu pozwany nie wykazał też, że żona udzieliła mu pełnomocnictwa do występowania w jej imieniu w obrocie gospodarczym, w tym w szczególności do dokonywania w jej imieniu czynności prawnych. Wysokość roszczenia powoda została przez Sąd Okręgowy uznana za wykazaną dołączonymi do pozwu fakturami, stwierdzającymi, że jakie dostarczone pozwanemu towary powód nie uzyskał zapłaty. Powyższe dane były - zdaniem Sądu Okręgowego - wystarczające dla wydania orzeczenia reformatoryjnego.

W uchwale składu siedmiu sędziów z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (OSNC 2008, nr 6, poz. 55), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy podkreślił, że sąd drugiej instancji ma uprawnienia do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy i przede wszystkim z tych kompetencji powinien korzystać. W orzecznictwie ustalony jest pogląd, że sąd drugiej instancji

musi uzupełnić postępowanie dowodowe w zakresie koniecznym do zakończenia sprawy rozstrzygnięciem merytorycznym, gdyż orzeczenie kasatoryjne może być wydane przez ten sąd tylko w razie konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.). Niewątpliwie także sąd ten zobowiązany jest raz jeszcze dokonać oceny dowodów, a jej wyniki mogą być odmienne od oceny dowodów przyjętej przez sąd pierwszej instancji.

Z art. 386 § 4 k.p.c. wynika, że kasatoryjne orzeczenie sądu drugiej instancji może zapaść także wtedy, gdy sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. W nauce i orzecznictwie przypadek ten ilustrowany jest wskazaniem na oddalenie powództwa z uwagi na wadliwą ocenę przez sąd pierwszej instancji legitymacji czynnej lub biernej stron. Trzeba jednak podkreślić, że tego rodzaju wadliwość oceny merytorycznej sprawy przez sąd pierwszej instancji uzasadnia wydanie orzeczenia kasatoryjnego zamiast reformatoryjnego tylko wtedy, gdy sąd pierwszej instancji błędnie zakwestionował legitymację którejś ze stron procesu i zarazem uchylił się od zebrania materiału dowodowego i wyjaśnienia okoliczności koniecznych dla oceny przewidzianych prawem dalszych przesłanek roszczenia. Nie ma powodu do wydawania orzeczenia kasatoryjnego jeśli sąd pierwszej instancji obejmie ustaleniami fakty, na które powoływały się strony procesu i po ich wyjaśnieniu wskaże na brak legitymacji którejś z nich, jako przyczynę oddalenia powództwa. Własna ocena materialnoprawna sprawy przez sąd drugiej instancji oczywiście może doprowadzić ten sąd do odmiennych wniosków na temat legitymacji procesowej stron. Jeśli przy tym sąd pierwszej instancji przed wydaniem orzeczenia oddalającego powództwo przeprowadził dowody wnioskowane przez strony oraz przeanalizował ich wszystkie wnioski, twierdzenia i zarzuty, to sąd drugiej instancji może wydać w sprawie orzeczenie reformatoryjne. Dla wydania takiego orzeczenia konieczne jest, by sąd ten dysponował ustaleniami faktycznymi dostatecznymi dla sformułowania wniosków nie tylko o samej zasadzie dochodzonego roszczenia, lecz i o jego wysokości. Wykorzystanie tych kompetencji oczywiście nie jest naruszeniem art. 176 ust. 1 Konstytucji i art. 386 § 4 k.p.c.

W świetle powyższego stwierdzić trzeba, że zarzuty, z odwołaniem się do których skarżący stawia tezę o sprzeczności z prawem wyroku Sądu Okręgowego z 14 stycznia 2011 r. są w oczywisty sposób bezzasadne (por. m.in. postanowienia

Sądu Najwyższego z 15 stycznia 2001 r., I PKN 794/00, OSNP 2002, nr 17, poz. 412; z 6 lutego 2009 r., I BP 19/08, LEX nr 746163; z 14 kwietnia 2008 r., I BP 1/08, LEX nr 470957).

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 424⁹ k.p.c. orzeczono jak w sentencji. O kosztach postępowania rozstrzygnięto, w uwzględnieniu wniosku zawartego w odpowiedzi na skargę, na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. art. 108 § 1 k.p.c. oraz art. 109 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 424¹² k.p.c. oraz § 13 ust. 5 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 461).

aw
jw